

доцент, доцент кафедри англійської мови ННІ іноземної філології

Ігрові новотвори у сучасних англомовних ЗМІ

Житомирський державний університет ім. Івана Франка, кафедра англійської мови Навчально-наукового інституту іноземної філології

У статті розглянуто особливості мовної гри у сучасних англомовних друкованих та електронних періодичних виданнях. На прикладах словотвірних ігрових інновацій визначено деякі способи їх утворення. Відзначається, що застосування цих мовних явищ дозволяє з'ясувати і описати прагматичні і соціокультурні чинники комунікації. Ключові слова: мовна гра, словотворення, ігровий новотвір.

Сниховская И.Э. Игровые новообразования в современных англоязычных СМИ. В статье рассматриваются особенности языковой игры в современных англоязычных печатных и электронных периодических изданиях. Используя примеры словообразовательных игровых инноваций, выделяются некоторые способы их образования. Отмечается, что использование указанных языковых явлений позволяет выявлять и описывать прагматические и социокультурные факторы коммуникации. Ключевые слова: языковая игра, словотворчество, игровое новообразование.

Snikhovska I.E. Ludic Innovations in Modern English-speaking Mass Media.

The peculiarities of language play in modern English printed and electronic mass media are discussed. Using the examples of word-building ludic innovations, some ways of their formation are considered. It is noted that the use of the above linguistic phenomena permits to reveal and describe the pragmatic and sociocultural factors in communication. Key words: language play, word-creation, ludic innovation.

Серед сучасних мовознавчих студій помітно активізувалося дослідження проблем лінгвокреативності, когнітивного аналізу творчого аспекту мовлення, засобів мовленнєвого впливу. Лінгвокреативне мислення, проявом якого є мовна гра, передбачає здатність особистості маніпулювати мовою і створювати

нестандартні дотепні конструкції. Мовна гра як прояв творчого типу мислення і самовираження особистості ґрунтується на використанні асоціативного формально-семантичного лінгвального коду.

Активізація дериваційних процесів у текстах сучасної англomовної періодики призвела до появи численних новотворів, у зв'язку з чим постала проблема їх вивчення й опису. Ігрові інновації реалізуються мовними засобами різних рівней. Досліджуючи словотвір на матеріалі російської мови, С.В. Ільєсова пропонує називати мовну гру, що реалізується у дериваційних процесах, і внаслідок якої виникають численні новотвори, словотвірною грою [2]. Метою статті є дослідження словотвірних прийомів створення ігрових новотворів у межах стратегії мовної гри, а також з'ясування їх комунікативної спрямованості у сучасній періодиці.

Мовна гра являє собою ефективний вербальний засіб мовленнєвого впливу, що оперує прийомами комбінування мовних одиниць і елементів мовленнєвого досвіду, які регулюють їх функціонування в ігровому асоціативному полі з урахуванням мовних та екстралінгвальних чинників. У дослідженні засобів мовленнєвого впливу звертає на себе увагу той факт, що з метою створення нового смислу доцільно говорити про «гомоморфне структурування» одиниць різних рівней (мовного і позамовного), поєднання емоційних і когнітивних компонентів, що унеможлиблює відмежоване дослідження фонетичної, структурної, смислової організації тексту [1, 68-69].

Дослідження мовної гри у морфеміці та словотворенні здебільшого проводяться в одному ряду з випадками вияву цього явища на рівні лексичних одиниць. Вихід досліджень на рівень морфології та синтаксису також звичайно відбувається без відмежування їх від власне лексичного рівня [4, 3].

На рівні словотворення гра реалізується як структурне перетворення наявного слова або слів, як утворення нового слова на основі двох слів і, навпаки, як утворення кількох елементів на основі однієї продукууючої бази за допомогою таких основних способів, як: 1) аналогія, тобто утворення нового слова шляхом

переосмислення й відповідного переоформлення одного слова за зразком іншого. Ігрові новотвори будуються з опорою на певні структурні моделі; прагматичний ефект експресивізації створюється завдяки переходу значення слова-прототипа у внутрішню форму новотвору, напр., *wheredunit* (детектив, у якому центральну роль відіграє місце злочину) подібно до первинного *whodunit* «детектив», а також похідних *whatdunit*, *whendunit*, *whydunit*: «In some mystery novels, the *wheredunit* is as important as the *whodunit*. The locale, rather than merely serving as the backdrop to the plot, is an essential ingredient that lifts the story out of the ordinary, providing an ambience found nowhere else» (*The San Diego Union-Tribune*, Sep.19, 2004); «"The Chaser" is less *whodunit* than *wheredunit*, perversely withholding the location of Young-min's home from everyone but the viewer» (*Daily Variety*, Jun.9, 2008).

2) контамінація, тобто утворення нової лексичної одиниці з двох вихідних, напр., *infoganda* від *information* та *propaganda*: «...a fascinating new book, "Why America Fights," which traces America's involvement in a number of wars. It introduces a new word: *infoganda*. This being the masquerading of propaganda to go to war as information; Donald Rumsfeld called it "perception management"» (*Telegraph Herald*, Mar.14, 2010); *vegangelical* (вегетаріанець, який нав'язливо навертає інших до вегетаріанства) від *vegan* та *evangelical*: «'I'm not a *vegangelical*,' she said. 'He's an adult and I respect his choices just as he respects mine'» (*The New York Times*, Feb.13, 2008); *pollutician* (політик, який лобіює політичні ініціативи, що є шкідливими для навколишнього середовища) від *pollution* та *politician*: «But for any elephant entertaining this thought, it's my personal feeling that the next wonder of the world will be the discovery of a sincere *'pollutician*,' elephant or donkey"» (*Press Journal*, Mar.19, 2001); *advertorial* (редакційна стаття, що має на меті рекламування) від *advertisement* та *editorial*: «One last note about [travel] guides: Be wary of any that are published as *advertorials*. For example, many guides published by credit card companies include only client restaurants» (*The Orlando Sentinel*, Apr.28, 2002); *politainer* (політик, який бере участь у розважальних шоу, особливо під час проведення передвиборчої кампанії) від *politician* та *entertainer*: «Jesse Ventura was

a pro wrestler, then a mayor, then a governor. He now wants to be a talk show host. Jerry Springer was a mayor, a television anchor, then a talk show host. And his show has more in common with WWF Smackdown than Meet the Press. Both are famous, populist politicians with a history of outlandish behavior. They are both '*politainers*'" (*The Cincinnati Enquirer*, Aug. 5, 2003); «San Francisco has two of the nation's cutting edge *politainers* running for mayor» (*The San Francisco Examiner*, Dec.10, 1999). На нашу думку, наведені приклади ігрових новотворів мають на меті підсилення виразності мовлення, а також іронізацію над суб'єктами та явищами.

3) міжслівне накладання, при якому на частину вихідного узуального слова накладається інше співзвучне слово, наприклад: *crackberry* (надмірне використання портативного комп'ютера Блекбері, хвороблива залежність від електронного прилада) від *BlackBerry* та *crack* (наркотик, кокаїн): «The e-mail devices are highly addictive, hence the *crackberry* nickname» (*The Toronto Star*, May 3, 2004); «DENNIS KAVELMAN: I'm not sure if you guys use Blackberry or have tried it, but it is pretty addictive. GEOFF COLVIN: Well, it is addictive and on Wall Street they call it *crackberry* for exactly that reason. Once you try it you can't live without it, so they say» (Interview, *CNBC*, Sep.29, 2000); *camouflanguage* (евфемістична мова) від *camouflage* та *language*: "The fine art of *camouflanguage* is alive and well in the business world, as evidenced by these excerpts from the Quarterly Review of Doublespeak» (*Roanoke Times & World News*, Mar.19, 1998); *fuzzword* (слово або фраза, що навмисно спантеличує) від *buzzword* та *fuzz*: «These days, the buzzword – actually it's more like a *fuzzword* — in urban policy is "empowerment," a concept endorsed by both President Bill Clinton and the new Republican majority in Congress» (*St. Louis Post-Dispatch*, September 30, 1995); *bacronym* (слово-акронім, утворене зі звичайного слова): «The arrival of coeducation at St. Paul's in 1971 inspired the verb *to scope* (a foreclipping and conversion of "telescope") and the derived noun *scoper*. From this process has arisen an unofficial organization named *SCOPERS*, a reverse acronym, or *bacronym*, for "Students Concentrating On the Palatable Extremities of the Reciprocal Sex» (R.Lederer, *Adventures of a Verbivore*, 1994).

4) утворення римованих слів і редуплікація: “*David Cameron tells Tory MPs: write cheque or face sack*” (*The Guardian*, Wed. 13, May 2009), де у заголовку статті гра слів привертає увагу за рахунок римовання *cheque/sack*, інтригуючи читача: “*Caring for Carers? Carers also need to have support whilst they look after the sick*” (*Daily Mail*, 2008).

5) графодеривація, коли словотвірними формантами виступають графічні і орфографічні засоби, напр., *me-moir* (мемуари, що відзначається зосередженістю на собі): «She became the poster girl for all the evils of the book genre my friend Jane calls “*me-moirs*”. Maynard's peers jumped all over her for being everything writers suspect we are and want desperately not to be: self-centered, exploitative, mercenary» (*Milwaukee Journal Sentinel*, Jun. 13, 1999); «*A-maze-ing*: Del Toro’s surreal Pan» (*Newsweek*, 2007) про фільм “Pan’s Labyrinth” (графічне маркування каламбуру “*maze*”, “*labyrinth*” – лабіринт), що акцентує відмітні риси явища.

6) лексичні скорочення (апокопа, синкопа, афереза): *staycation* (a stay-at-home vacation): «Amy and Adam Geurden of Hollandtown, Wis., had planned a long summer of short, fun getaways with their kids They've since scrapped their plans in favor of a “*staycation*” around the backyard swimming pool» (*Newsweek*, May 26, 2008); «Worn down, feeling deflated as a bad tire? Consider a “*staycation*,” a stay-put vacation where you absorb the budget-minded, healing powers of home sweet home. Don't even think about scheduling home projects during a *staycation*» (*Sacramento Bee*, May 5, 2008); How to look *ab fab* at 50! (www.mirror.co.uk, 11.05.2009), де “ab fab” є апокованим скороченням обох слів у словосполученні “absolutely fabulous”.

7) фонографічні скорочення: “*2b or not 2b?*” (*The Guardian*, July 5, 2008) – заголовок статті про компресованість викладу як мовну ознаку епохи; “Last year, in a newspaper article headed “*I h8 txt msgs*: How texting is wrecking our language”, John Humphrys argued that texters are “vandals who are doing to our language what Genghis Khan did to his neighbours 800 years ago” (*The Guardian*, July 5, 2008).

8) псевдомотивація абревіатур, що має комічне звучання через неочікуваність їх розшифровки, жартівливість імітації абревіатур офіційного мовлення тощо,

напр., **WASP** – *Women's Airforce Service* (жіноча літня служба військово-воєнних сил) є мотивованим омонімічним словом *wasp* "оса", що літає і жалить; **MANIAC** – *Mechanical And Numerical Integrator And Calculator*; цікавою є навмисно створена пара **CAT** та **MOUSE**, мотивована омонімами "кішка" та "миша", причому призначення кішки **CAT** (*Celestial Atomic Trajectile* – "космічна ракета з ядерним зарядом") – знищити мишу **MOUSE** (*Minimum Orbital Unmanned Satellite Earth* "штучний супутник Землі без екіпажу з мінімальною орбітою"); **GEORGE** — *Georgetown Environmentalists Organized against Rats, Garbage and Emissions*; **HENRY** (людина із значним прибутком, але ще не багатий) – *High Earner, Not Rich Yet*: "All these luxury brands are extremely vulnerable, ...a cohort Danziger said has been dubbed "**HENRYs**: High Earners, Not Rich Yet" (*The Record*, Nov. 21, 2008); «I'm a **HENRY**,' Mr. Konstantinidis added. 'High Earner but Not Rich Yet' (*The New York Times*, Jan.31, 2009); **wombat** (щось нецікаве і непотрібне) – *Waste Of Money Brains And Time*: "I bailed out of the chat room because they were wrestling with the Netscape versus Internet Explorer **wombat**".

Отже, проведена розвідка мовної гри у межах словотворення дозволяє констатувати, що на порубіжжі ХХ-ХХІ століть утворення ігрових інновацій характеризується високою продуктивністю і поліфункціональністю. У продукуванні нових експресивних одиниць мас-медійного дискурсу роль словотвірної гри є досить вагомою. Перспективним є подальше дослідження новотворів у семантико-прагматичному аспекті з урахуванням лінгвокультурного і соціолінгвального чинників.

Література

1. Желтухина М.Р. Речевое воздействие. – Волгоград: Изд. ВФМУПК, 2003. – 96с.
2. Ильясова С. В. Словообразовательная игра как феномен языка современных СМИ. – Ростов-на-Дону, 2002. 360 с.
3. Тимчук О.Т. Семантико-стилістичне явище гри слів в українській мові: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / НАН України, Ін-т мовозн. ім. О.О. Потебні. – К., 2003. – 14 с.